

Concept voor het onderwerp

* Van de verschillende vormen van het menselijk geloven zijn nog zes grote godsdiensten overgebleven, te weten:

1. het Hindoeïsme (inclusief Brahmanisme)
2. het Boeddhisme
3. de filosofie van China (Confucianisme, Taoïsme, Boeddhisme)
4. de Joodse Wet
5. het Christendom
6. De Islam.

Ons verzoek is, of u ons in deze cursusperiode van zes lessen wilt vertellen over:

- a. de afkomst, denkbepelden en het leven van de stichters van elk der genoemde godsdiensten.
- b. waarom hun leer juist paste in de ontwikkeling van het volk waar de godsdienst werd gebracht, d.w.z. het te dien tijde er "rijp" voor zijn.
- c. de essentie van elke leer, naar geestelijke inhoud en levenshouding voor het betreffende volk.
- d. in hoeverre en wat door elke "leer" werd bereikt en of daarop thans door de aanhangers der zes godsdiensten wordt verder gegaan, dan wel door de nog meer in het verborgen thans werkende nieuwe Meester(s) iets geheel nieuws voor leven en levenshouding van de huidige mens wordt gebracht.

Misschien is het voor ons inzicht mogelijk, dat u en uw eventuele sprekers op onze cursus-avonden telkens één der genoemde godsdiensten behandelt aan de hand van onze vier gestelde vragen. Wij laten dit echter graag aan uw inzichten over.

(dinsdag 27 augustus 1974)

- Wij beginnen deze serie met een proloog, die de basis van alle godsdienst en filosofie behandelt, want zonder fundament kun je geen tempel bouwen. U moet uw vragen in een bepaalde samenhang weten te plaatsen. Het geloof van de mens komt voort uit zijn konfrontatie met het onbekende; vele mensen geloven liever iets dan dat zij willen weten, omdat in het geloof het onbekende hanteerbaar is, terwijl de feiten dat lang niet altijd zijn.

In het begin hebben we te maken met:

- a. voorouder-verering
- b. het contact met leidende geesten
- c. de vergoddelijking van niet-verklaarbare natuurverschijnselen.

Wanneer men wil begrijpen wat een geloof is, moeten deze basisverschijnselen onder ogen gezien worden.

De mens ontworstelt zich langzaam maar zeker aan zijn beperkingen; hij vormt een gemeenschap, gaat om zich heen kijken en wordt zo geconfronteerd met allerlei verschijnselen. Deze krijgen voor hem een betekenis en ze moeten op de een of andere wijze in zijn leven worden ingepast. Omdat de mens in die beginperiode vele feiten niet begrijpt, gaat hij ze personifiëren; hij beschouwt de verschijnselen als veroorzaakt door een soort supermensen, want met mensen kun je a.h.w. spreken. Bij alle grote geloofsvormen, uitgezonderd het Boeddhisme, is God een soort mens, zelfs in het Christendom. Dit geldt ook voor de nooit-afgebeelde God van de Joodse leer. Zodra de mens iets van zichzelf heeft teruggevonden, een relatie heeft geschaperd op menselijke basis, is hij tevreden.

Naarmate de spanningen waaronder een mens leeft, groter worden, is hij eerder geneigd een beroep te doen op deze bovennatuurlijke krachten - deze fantasiefiguren-

die hij verbonden heeft aan het onverklaarbare. Zo zal een godsdienst altijd weer ontstaan in een periode met grote spanningen.

Het Hindoeïsme gaat terug tot de tijd, dat de vruchtbaarheid van de Gobi verminderde; toen veel, wat eens in de verborgen steden aldaar bestaan had, legende werd. Hier was een noodsituatie, de mensen stonden onder enorme druk door de grote volksverhuizingen naar het Zuiden en naar het Westen. De mens zocht een innerlijke zekerheid, die weer gebaseerd was op de standenmaatschappij, zoals die reeds in de Gobi bestond.

De Islam wordt ook geboren bij een volk in nood. De steden zijn oppermachtig, hier wonen de "afgodendienaren", maar belangrijker zijn de rijke handelslieden, die een groot deel van het arabisch schiereiland en van de omringende wereld in hun macht hebben. Zij bepalen b.v. of een woestijnvolk voldoende zout en andere goederen zal krijgen en wat ervoor, in de ruilhandel, betaald moet worden. Zij proberen de karavaanwegen te beheersen.

Ook hier is de godsdienst, geboren uit het niet-beheersbare- een verzamelpunt voor het zoeken naar een nieuwe zekerheid, een nieuwe sociale orde.

Het Boeddhisme komt voort uit een samenleving, verdeeld in vele kleine koninkrijken, waar betrekkelijk weinig mensen in zeer grote weelde leven en daarvoor alle anderen uitbuiten.

Lijden en armoede worden daar als ietsnormaals beschouwd, waar je rustig aan voorbijgaat - iets, wat in die landen nog wel voorkomt. Siddharta Gautama ziet dit lijden, deze nood en zijn gehele leer is gebaseerd op het ontkomen aan het lijden, het bereiken van een toestand, waarin niets je meer kan deren.

Jezus komt in een maatschappij, die zó bureaucratisch-theocratisch is geworden, dat er weinig houvast meer is in het eigen volk; er is alleen de wet en de uitlegging daarvan, de praktijk laat veel te wensen over. Daarbij is het land ook nog overspoeld door vreemde heersers. Jezus brengt een leer van de liefdevolle God, in plaats van een toornige en wraakzuchtige God. Het is logisch dat de mensen bij deze God, die hen zal helpen, hun toevlucht zoeken. De nieuwe godsdienst verspreidt zich in het begin onder de losgeslagenen, onder de slaven en zeker niet in de eerste plaats onder de filosofen (zoals men het later heeft willen doen voorkomen).

Een tweede voordeel van het Christendom is, dat het een deel van het Jodendom onafhankelijk maakt van Jeruzalem; deze stad gaat ten gronde, maar het hemelse Jeruzalem is onaantastbaar. Daarom wagen vele Joodse gemeenten zich aan het Christendom, ook wanneer ze toch Joods willen blijven en ze zich later dijkwijs uit de christelijke gemeenschap terugtrekken.

Overal slaagt een godsdienst op het moment dat een volk kampt met enorme problemen zonder oplossing. Altijd suggereert de leer een ontvluchting aan die problemen, hetzij in een hiernamaals, hetzij door rechtzetten van de omstandigheden in de eigen wereld, hetzij door beheersing van jezelf, waardoor je onaantastbaar wordt voor gevaren.

Hierdoor wordt duidelijk, dat men niet van één stichter van een godsdienst kan spreken. In het Christendom is Jezus "de Heer", maar degene, die de vorm en ontwikkeling domineert, is Paulus.

Mohammed behaalt grote resultaten met zijn visioenen en zijn "heilige oorlog". De werkelijke verbreiding van de Islam is eerder te danken aan een van zijn volgelingen: Ali.

In de oertijd van het Hindoeïsme werken een groot aantal leraren. Het zijn denkers, filosofen, maar zij bieden een oplossing, nl. de goden, de kleine deva's, die je kunt aanroepen, waardoor de mens sterker staat en niet meer alleen is in de wereld. De leringen ontstaan op 50-60 plaatsen tegelijk. De oude verhalen, die erbij verteld worden, zijn een sublimatie van werkelijke gebeurtenissen.

Zo representeert de apenkoning Haruman waarschijnlijk een Maleisch volk en ook Papoea's zijn het vasteland van India enige keren binnengedrongen.

De stichter van het Jodendom is Mozes (niet Abraham), maar Aaron en zijn opvolgers geven er de staatkundige vorm aan.

Alle geloof wordt geboren uit het contact met het onbekende, het onbeheersbare. Als velen hierover nadenken, vloeit langzaam maar zeker alles tesamen en kristalliseert uit tot een leer. In die leer is het geloof aanwezig, met zijn behoefte, het contact te bevestigen waardoor rituelen ontstaan, want het ritueel is de uitdrukking van de behoefte contact te maken met het onbekende, het hogere. In alle godsdiensten komt een tweede ontwikkeling voor: de filosofen zonderen zich langzamerhand af van de praktijk van het volk.

Zo ontstaat een soort geheime leer die dikwijls gepaard gaat met scholing in magie en wetenschap. Zo ontstaat een priesterstand (ongeacht hoe ze zichzelf noemen) die de leer handhaaft en als het ware vanuit zichzelf de grote goddelijke kracht manifesteert. De filosofen-leraren van het Hindoeïsme worden al gauw tot de "wijzen", de Brahmanen, een gesloten stand (kaste) die boven alle anderen staan met strenge wetten voor huwelijk e.d. Bij de priesters van Kelten en Germanen, de Druiden, gebeurt hetzelfde. Bij de geheime genootschappen in Afrika, zelfs bij de Joden, overal vinden we die gesloten stand, die kenmerkend is voor de godsdiensten. Zij hebben een reden de godsdienst in stand te houden; het gaat niet zo zeer om de geloofsbehoefte van de mensen, maar bewust of niet, om de behoefte van die priesterstand hun uitzonderingspositie te handhaven. De interpretatie van de leer zal altijd op hun voorrechten gericht zijn - zoals in het Jodendom op die van de stam Levi.

In de Hindoe-wereld, ook elders trouwens, is de voornaamste god van het Panthéon in feite een personificatie van de tijd-dat mysterieuze iets voor de mens- waardoor óók de dood overwonnen kan worden. Zo'n Panthéon krijgt de structuur van de vorstenhoven van die tijd. Zo spreekt men in China van de "tuinen" of het "hof" van de hemelse keizer. Het "koninkrijk der hemelen", het "hemelse Jerusalem" is in de grond ook een afbeelding van de samenleving.

Er is ook steeds een wet die rechtvaardigheid moet scheppen. In het Hindoeïsme is dit de reïncarnatie-cyclus: men krijgt in een volgend leven wat men in dit leven verdiend heeft. Elders is er de "genade" van de God, maar altijd gaat het om het bewustzijn dat de mens gerechtvaardigd staat tegenover God. Altijd weer is er een beloning; soms ligt deze in jezelf, soms zal deze in ruime mate gegeven worden. De wet van het Hindoeïsme is: doe aan anderen wat ze jou aandoen, maar doe het altijd zonder haat. Moed, edelmoedigheid, begrip, opofferingsgezindheid zijn zeer belangrijk; er is een ridderlijkheid die aan koning Arthur en de tafelronde doet denken.

De Hindoe-leer is mede gebaseerd op een scheppingsverhaal, iets dat niet overal voorkomt. Wel in het Jodendom en daardoor in het Christendom, maar niet in het Boeddhisme. Hier wordt het buiten beschouwing gelaten en de reële, tegenwoordige Boeddhisten zeggen: ik weet het niet.

De Chinese filosofie houdt zich bezig met de ordening van het heden, het verleden is onbelangrijk; maar steeds is er een wet, een reden voor het verstand. Deze is in het Taoïsme magisch, het gaat om de relatie van de mens met het onbekende. Kung-fu-tse legt de nadruk op een ordening, waarin iedereen zijn plaats heeft; men krijgt zekerheid door het aanvaarden van die plaats.

De oude Hindoe-geschriften bevatten leerstellingen die soms verbluffend dicht bij moderne wetenschappelijke opvattingen komen, maar daarnaast ook dingen die voor ons sprookjes zijn. Toch gingen de stichters van maar één filosofie uit: de mens is niet alleen, maar omringd door onzichtbare wezens die soms magisch ingrijpen in zijn bestaan. Al is hij aan de wil van die krachten overgeleverd, hij kan er gelijktijdig aan beantwoorden, hun wil kennen en zich waar maken in overeenstemming met die krachten. Dan kan niets hem deren, hij is onaantastbaar, want het goede in hem dat hij bereikt heeft zal altijd blijven bestaan.

Het Boeddhisme zegt: leef volgens de "weg" (de leer) dan wordt men vrij, in deze wereld van schijn door niets meer te beroeren. De waarheid is alleen te kennen door innerlijk contact met de totaliteit en de mens die op aarde leeft, kan steeds hogere werelden leren betreden. Hiervoor dient een systeem van meditatie-methoden dat overeenkomt met dat van (latere) Hindoe-leraren en die nog terug te vinden zijn in bepaalde vormen van yoga.

Voor de Boeddhist is het juiste leven zelf het doel, niet wat ik bereik - want dat is vergankelijk - of wat ik bezit, want bezit bindt mij en ik verlies mijn vrijheid. (Vergelijk de uitspraak van Jezus: Indien ge mij volgen wilt, verdeel uw bezit onder de armen, laat achter vader, moeder, vrouw en kinderen, volg mij.) Dus onthechten, niet alleen aan alles op de wereld, waardoor een mens beheerst kan worden, maar ook van dromen over een hiernamaals. Men beseft alleen dat men zal voortbestaan, het is niet van belang te weten hoe. Het is alleen belangrijk te weten, hoe te leven, alleen geleid door krachten die in het eigen zelf leven.

Zo is in essentie iedere godsdienst een vlucht voor zichzelf, want de mens vreest zichzelf, doet dingen die hij beter kan nalaten. Hij acht zich gebonden door regels die niet reëel zijn, maar uit het milieu voortkomen. De mens droomt van iets dat achter de horizon ligt, maar zijn voeten zijn als ingegoten in het beton van eigendom, situatie en stand. Toch is deze vlucht noodzakelijk en zelfs de chinese filosofen Lao-tse en Kung-fu-tse deden niets anders dan die vlucht mogelijk maken. Want de mens hoort hier op aarde thuis, hij heeft recht op zijn bezit, hij hoeft er niet bang voor te zijn, maar evenmin hoeft hij te streven naar méér; zijn aanzien berust op wat hij nu is, niet op wat hij worden zal - niet hetgeen hij doet, maar alleen op zijn bestaan.

Dit is typerend voor de berusting die vooral in de oudere godsdiensten te vinden is. Maar wanneer het Christendom komt en -gelijktijdig- de Joden verspreid worden in de diaspora komt er plotseling de behoefte aan actie. Men wil nu een God, die rechtvaardigt wat je wilt worden, wat je wilt zijn. Zo wordt - vooral in het eengodendom - God in hoge mate gemaakt tot de slaaf van zijn dienaren. "God wil het" is de kreet voor een "heilige oorlog", voor veldslagen - tot marteling van andersdenkenden toe. "God wil het" en ik weet wat God wil. Zoiets vindt men niet bij de verkondigers van een leer, want dat zijn altijd mensen die zichzelf wegcijferen door te leven zoals zij het juist achten. Zij willen zich niet boven anderen verheffen maar leren een dienstbaarheid waardoor je je zelf vrij kunt voelen. Zelfs Mohammed doet dit, hij leert rechtvaardigheid en respect voor anderen: iets wat zeer opmerkelijk is in het volk van struikrovers dat de Arabieren toen waren (en nu soms nog zijn).

In de Hindoe-leer is de verdeling in kasten nog steeds van belang. Die kasten zijn volgens hen in het belang van iedereen, want vandaag ben ik misschien een paria, een kastenloze, maar morgen wordt ik misschien geboren als een Brahmaan of als een vorst. Het Rad wentelt en als ik vandaag iets vernietig kan ik het morgen niet bezitten, daarom moet de zelfzucht van de mens wijken.

Anderen: Wij hebben het enige, ware geloof, iedere andersdenkende is een dwaas of misdadig, we moeten hem dwingen onze waarheid (dwz. onze wil!) te aanvaarden. Zo wordt het geloof dat de hoop van de mensen is tevens een machtsmiddel, gebruikt door hen die zich er van meester maken. Zo zijn er groepen Hindoe-priesters en -politici die in plaats van de verdraagzaamheid, eigen aan dit geloof met zijn vele goden, degenen die voor hen misschien gevaarlijk kunnen worden (b.v. de Islamieten) uitdrijven en verwerpen. Zo beroept de Islam zich op háár God en de Profete om die rijke Christenen die zoveel misbruik van je maken, uit te werpen. Zo zijn de oude godsdiensten tot karikaturen geworden van wat ze eens waren. Zelfs in een ver verleden werden ze al tot een masker voor de waarheid.

Enkele feiten in volgorde

De oergodsdiensten ontstonden + 1.5 miljoen jaren geleden. De eerste rituelen dateren waarschijnlijk van + 200.000 jaar geleden. De eerste nog bestaande godsdiensten ontstaan vóór 18.000 - 19.000 jaar.

Alle nu bestaande godsdiensten omvatten elementen van de andere. Er zijn b.v. in het Joodse geloof, dat nogal magisch was, enkele Hindoeïstische opvattingen overgenomen. In China vonden wisselwerkingen plaats tussen het natuurgeloof van China en Tibet, de chinese filosofie en religieuze opvattingen uit Zuid-Azië.

Tussen + 8.000 v. Chr. en 100 jaar na Chr. worden - waarschijnlijk door trekkende stammen - Oosterse geloofsvormen gebracht naar Europa dat zelf een natuurgodsdienst had van + 60.000 jaar oud.

Deze natuurgoden weerspiegelen zich enigszins - maar niet volledig - in de Saksisch-Germaanse geloofsvormen. Er is dus een beïnvloeding.

In China is het geloof ambtelijk, de rangorde is het belangrijkste. Kung-fu-tse bindt zich hier geheel aan, Lao-tse probeert de achtergronden te vinden om juist hierdoor het bestaande aanvaardbaar te maken.

Het Hindoeïsme ontwikkelt zich tot een standenmaatschappij; hierin evolueert het geloof verder, tot het weer magisch wordt. Hierdoor komt het aan de behoeften van de mensen tegemoet, maar gelijktijdig worden de goden een machtsmiddel in de handen van priesters en vorsten.

In het Boeddhisme zien we eerst een filosofische ontwikkeling en onthechting, die door Siddharta Gautama ook beleefd wordt voordat hij onder de Bodhi-boom het inzicht (Bodhi) bereikt en de Boeddha wordt; in wezen is het een sublimatie van het voorafgaande Hindoeïsme.

Het Jodendom aanvaardt ook rituelen, die niet behoren bij de oorspronkelijke geloofsvormen van dit herdersvolk. De "zondebok" b.v. is afkomstig van de zgn. Filistijnen; het is het wegzenden, doen sterven of verdwijnen van een offerdier of een misdadiger in de woestijn, om de goden duidelijk te maken dat de schuld verdwenen is uit de stad zodat de gebrachte offers weer aanvaard kunnen worden.

Het Christendom is in feite een verder ontwikkeld Judaïsme, niet een terugkeer tot vele Grieks-Romeinse geloofswaarden o.a. in de visie op het hiernamaals. In de Islam treft men Joden en Christelijke elementen aan en daarnaast bepaalde Hindoe-ïnvloeden.

In deze tijd komen de geloofsvormen in hun filosofische ontwikkeling steeds dichter bij elkaar te staan. Er zijn machten die dit willen voorkomen, machtslichamen die steeds luider ontkennen dat de essentie van alle geloof hetzelfde is. De godsdiensten van deze grote wereld - die groot kan zijn zowel in stoffelijke als in geestelijke prestaties! - zijn remblokken geworden, soms zelfs schandborden om de hals van de gelovigen.

Want de mens kent de mystieke beleving, hij kan onbekende werelden betreden, maar hij mag niet want dan treedt hij buiten het geloof. De mens profeteert nog zoals in de Oudheid, maar reeds toen werden slechts enkele, lang niet alle profeten erkend, maar de mens mag niet profeteren want dat zou het gezag aantasten. In het geloof zijn krachten, waardoor de mens soms kan genezen, waarmee je anderen geluk kunt brengen, mag je mag ze niet gebruiken, tenzij volgens strikte voorschriften van een kerk, anders wordt je uitgestoten.

De achtergrond van alle kerken en geloven is occultisme; het opdragen van de mis is magie. In protestante en andere diensten is het uitspreken van de zegen, het op bepaalde wijze verdelen van de gezangen over de dienst een magische rite.

Zo ook de roep van de muezzin en de gebeden in de Islam. Het is steeds de magische en occulte rite, het mag echter niet meer zo genoemd worden. Allen, die als godsdienststichters, filosoof of profeet aan het begin stonden van religies of filosofische systemen waren magiërs. Mozes, Jezus, Mohammed, Boeddha en de oude leraar Krishna deden wonderen. Kung-fu-tse die wegens enkele uitspraken vervolgd werd, verdween uit een door soldaten omsingeld huis, zoals later Appolonius van Tyana uit de rechtszaal van Rome. Steeds staat de wonderlijke, soms dzeigende wereld van de geest achter de leraar.

Altijd manifesteert de leraar die krachten en altijd beroepen de leerlingen zich op die manifestatie die ze zelf niet meer kunnen herhalen. De grote godsdiensten zijn sleutels tot een geestelijke wereld, maar het slot is vernageld door de dogma's. Dit is de tragedie. Want de leermeesters spreken over de juiste strijd - dit is in de oude Veda's terug te vinden. Later zegt men: "ja, maar dat waren goddelijke helden, wij kunnen het niet", waarmee men bedoelt: "Wij willen het niet".

Bij sommige Indianenstammen en op eilanden in de Pacific bestaat de zgn. "ship in the sky" opvatting: eens zal er een groot schip door de hemel varen en daaruit zullen de goden alles wat wij verlangen op ons neer laten regenen. Die mensen geloven dat, maar is dat anders dan een Christen die gelooft dat zijn zonden vergeven worden omdat Jezus daarvoor gezorgd heeft? Of een Islamiet die gelooft uitverkoren te zijn omdat Mohammed opgestegen is tot de zevende hemel? Het is de tragedie dat de Leraar niet gezien wordt als de voorganger op een weg, maar als een lastezel waarop de mens zijn onvermogen kan laden om zelf thuis te blijven totdat de ezel terugkomt om hem alles te geven wat hij begeert.

Dit is het drama en achter dit drama ligt de geheime school die duidelijk maakt dat je het zelf moet doen. Vandaar het enorme verzet tegen deze "esoterische" - in feite filosofische- scholen. Zij leren een filosofie die de mens confronteert met zijn eigen innerlijk en zijn innerlijke krachten. Wanneer deze scholen zich naar buiten manifesteren leren ze, deze krachten op een bepaalde manier te gebruiken. Degene, die de krachten in zichzelf gevonden heeft verlaat de school - omdat hij die beperkingen niet meer kan aanvaarden- of, verbergend wat hij kan, helpt hij anderen met zijn gaven; anderen die dan denken dit zelf te bereiken.

Uit de vragen

Ouderdom Veda's:

De "oerwaarde" is alleen bewaard in de zgn bibliotheek van de Witte Broederschap - in het "bloemenschrift" of in symbolisch schrift; dit gaat tot 0.5 miljoen jaar terugg. De basis van de eigenlijke Veda's is ± 120.000 jaar oud. De oudste Veda (Rigveda?) is ± 3.000 v.Chr. op schrift gesteld.

Jodendom:

Leringen minstens 20.000 jaar oud, door Mozes opgeschreven. Het zaad komt niet altijd meteen op, eerst moeten de omstandigheden gunstig zijn. Dit geldt voor de achtergronden van het moderne denken en geloof. In het Westen werd b.v. de aarde pas als rond beschouwd $\pm 1.300 - 1.400$ n. Chr., in Chinese geschriften wordt dit reeds ± 2.700 v. Chr. genoemd.

De Ariërs in India hebben de leer niet gegrondvest, maar er formeel vorm aangegeven in overeenstemming met hun eigen aard. Dit gebeurt bij alle dominerende volkeren. Zo werd het oorspronkelijk geloof van Midden- en Zuid-Amerika als het ware in golven geformaliseerd en omgebogen - van de Tolteken tot de Azteken toe. Een bepaalde stam Tolteken, een stand van schrijvers (te vergelijken met de Levieten) werkte zich op tot regeerders - de Inca's.

Christendom

Oorspronkelijk doet de gemeenschap alles tesamen, ook de riten. Daarna komt een periode waarin bepaalde kloosterorden (eigenlijk verzamelingen van anachoreten) de baas willen spelen; ze hebben weinig invloed op de riten, behalve aan het Byzantijnse hof. Tijdens de Juliaanse periode is er al een groot verschil tussen de priesterstand en de andere mensen. In de vroege Middeleeuwen wordt de Kerk een Staat en begint diplomatiek te werken. Luther protesteerde niet tegen de Paus, maar hij nagelde zijn artikelen aan de poort omdat

1. hij zich miskend voelde en
2. omdat er sociale misstanden waren, volgens hem veroorzaakt door de kerk die veranderd moesten worden. Hierin had hij gelijk.

De Godsdiensten kunnen niet afzonderlijk behandeld worden, ze vloeien uit elkaar voort en ze nemen van elkaar over. Het is een evolutie van het denken, waarbij de geloofsbehoefte wordt gekanaliseerd. Ook tegenwoordig: bij de filosoof Marcuse zet men b.v. een kanalisatie van de onrust, de hoop en de verwachting van nu.

Geen leer of geloof zal ooit volgelingen vinden, tenzij deze verkondigd wordt in een tijd en omgeving waarin behoefte bestaat aan

- a. ontvluchting van het nu bestaande
- b. het vinden van een nieuwe vorm van zelfrechtvaardiging
- c. zekerheid en
- d. een doel in het leven buiten het bestaande om.

Een mens kan alleen dat geloven wat hij in zichzelf als voortdurende waarheid aanvaardt. Daarom is ook de geloofswaarde en de geloofsbehoefte gedurende zijn leven aan voortdurende veranderingen onderhevig. Naarmate de persoonlijkheid verandert, ontwikkelt, of ook deformeert, zal zijn relatie met het onbekende (zijn geloof) anders zijn.

In een volgende incarnatie zal alleen de bereiking tot uiting komen, niet de formulering van het geloof.

Op kritieke ogenblikken zijn er altijd Leraren

- a. bij het ontstaan van een kritieke situatie treedt een Voorloper op die een principe geeft
- b. dan volgt de "bevrijder" die een nieuwe weg brengt voor het vinden van innerlijke, geestelijke waarheden, zodat het contact met het onbekende reëel wordt voor de mens. Dit is de eigenlijke Verkondiger die de theorie van de Voorloper omzet in praktijk.
- c. dan volgens meestal de "Kleine Meesters" die zeggen: "Je kunt het op verschillende manieren doen". Zij geven als het ware de verfijnings-mogelijkheden van een grondtype van een machine.
- d. Tegelijkertijd komen de eerste priesters die zeggen: "ja, maar wij het het oktrooi". Dat is nu de grootste ellende. Het is moeilijk tussen de groepen c en d een onderscheid te maken.

De massa wil iets concreets hebben, een levensethiek, een levensrichting - maar de massa kan die in zichzelf zoeken en vinden! Door de priesters e.d. wordt de massa er toe gebracht haar innerlijke ontwikkeling terzijde te stellen voor een uiterlijk formalisme. Er is niets tegen een kerk als een staf om op te steunen. Er is wel iets op tegen dat men - zoals gewoonlijk - van die staf een lijmstok maakt.

Als men, zoals in Rusland, alle godsdienst tegenwerkt, zijn mensen die tot een religieuze behoefte komen, in het voordeel. Onder hen die in moeilijkheden kwamen die in Siberië geweest zijn, zijn nu al veel filosofen en grote denkers voortgekomen; zo ook onder degenen die de wetenschap zochten om aan het systeem te ontsnappen. Maar het systeem, de in wezen materialistische religie van de staat, onderdrukt de verbreiding van deze denkbeelden op dezelfde wijze, die we ook in Christelijke landen zien. De mogelijkheid van persoonlijke ontwikkeling is dus gunstiger maar de kans er aan te beginnen, de eerste stimulans, is in veel mindere mate aanwezig.

In de vaak vervolgde, dan weer gedulde, intelligentia zijn denkers, die nu aankondigen hoe een socialistische staat in ethisch opzicht zou moeten zijn; zij zijn min of meer wegbereiders, tot er iemand komt die durft te zeggen dat hetgeen Marx beweerde hier en daar kolder is.

Catechisatie

Stuur kinderen niet naar catechisatie, maar confronteer ze - al is het meer of minder oppervlakkig - met verschillende godsdiensten en denksystemen, eventueel met bezoeken aan verschillende religieuze plechtigheden. Dit alles moet een deel van de beleving van de kinderen worden, maar zonder dwang, zonder dogma.

De ouders zullen wel naar hun godsdienst moeten leven. Laat de kinderen "vervelende" vragen stellen en kom er, zo nodig, eerlijk voor uit dat je het antwoord niet weet. Laat de kinderen hun eigen weg zoeken maar houd ze niet verwijderd van de godsdienst.

De volgende kursusavond zal handelen over het Christendom, te beginnen bij het heden en terugkijkend naar het verleden.

Het schone woord

Consequentie - duivel - rust.

De consequentie van het leven van de mens is dat hij de duivel met rust laat, want een mens is erger dan een demon kan zijn.

De duivel verzette zich tegen God en zei: de mens aan engelen gelijk, dat, Heer, dat is niet juist. En hij verliet het hemelrijk.

De mens echter, zeer consequent heeft uit de duivel kwaad erkend en meent nu: daar ik dit beseft en zo mijzelve hoog verheft heb ik het recht om God te zeggen wat Hij op zijn troon besluit.

Als God niet doet wat ik wil zeggen, loop ik hel en hemel uit.

Toon de rust, diep in jezelf, door je begrip van werkelijkheid, praat dan niet van God en duivel en niet te veel van Eeuwigheid.

Wie rust wil hebben in zichzelf, beleve werkelijkheid van eigen zijn, zoekt uit de strijd vrede te vinden. Hij ontdekt een deel van Eeuwigheid.

En juist de onbelangrijkheid van mij, zoals ik nu besta, geeft mij de rust om voort te gaan.

Zo gaat hij niet de duivel na en stijgt tot aan

der sferen troon, maar leeft de kracht van God, waaruit ook zelfs de duivel leeft, en vindt het doodgewoon.

Ik had ook kunnen zeggen:

De mens die de duivel aanroept roept in feite het slechte in zichzelf aan en maakt zo uit het totaal van het goede het kwade, zonder te beseffen dat het kwade dat hij aanroept, uit hemzelf voortkomt en omkeert tot het goede, juist als hij meent door het kwade de overwinning te behalen..